

Prioritering: Å sette noe foran noe annet

Nylig var jeg på Helsekonferansen 2025, arrangert av Kommunenes sentralforbund (KS). Konferansen var preget av de utfordringer helsesektoren står overfor. Utfordringsbildet ble godt beskrevet av kommunedirektøren i Færder kommune: Det er ikke bare eldrebølgen som er krevende, men også økende helseutfordringene blant de unge, og en stadig raskere overføring av mer alvorlig syke innbyggere fra spesialisthelsetjenesten. Personellmangel, beredskapsutfordringer og en tøff kommuneøkonomi kommer i tillegg. Listen er lang. Likevel var ikke konferansen preget av uro, utmattelse og resignasjon, men tvert imot av en gjennomgående vilje til å finne løsninger. Det var inspirerende.

Beredskap var selvsagt et viktig tema på konferansen. Beredskap handler ikke bare om å ha planer for hvem som gjør hva i en krise, eller om hvordan tilgang til nødvendig utstyr sikres, vaksiner og legemidler inkludert. Beredskap er også å organisere seg slik at vi «fungerer i fred slik vi skal operere i krise og i krig». Representantene fra Troms gikk langt i å antyde at vi har dårligere tid på å få på plass en slik organisering og et slikt virke enn vi tror. Det haster å få etablert et planverk og en god organisering. Kanskje trenger vi også utstyrslagre og norsk/nordisk/europeisk produksjon av nødvendige ressurser. Skal vi få til alt vi er nødt til å få til, kreves prioritering. Ressurser må brukes riktig. Prioritering og ressursbruk gjelder også tannhelsetjenesten.

Tannhelsetjenesten består i dag av en offentlig, fylkeskommunal helsetjeneste og en helprivat helsetjeneste. Tjenestene er uløselig knyttet til hverandre for sammen å sikre at innbyggerne i Norge har tilgang på helsetjenester av høy kvalitet gjennom hele livet. Samhandlingen og samarbeidet om å tilby munnhelsetjenester til befolkningen kunne slik jeg ser det derimot vært betydelig bedre. Beredskapsarbeidet som pågår, har vist tydelig at samarbeidet ikke er tilfredsstillende. Hvis befolkningen og eventuelle stridende skal sikres god munnhelsehjelp, er vi nødt til å få med de næ-

Foto: Kristin Aakres.

Skal vi få til alt vi er nødt til å få til, kreves prioritering. Ressurser må brukes riktig.

ringsdrivende tannlegene. NTF har løftet frem behovet for helhetlig planlegging for beredskapsgruppen i HelseDirektoratet og til statsforvaltere.

God beredskap krever godt planverk, nok ressurser og nok personell. Fremfor alt krever tilstrekkelig beredskap en god situasjonsforståelse. God beredskap krever også evne og vilje til prioritering.

Prioritering i alle helsetjenester baserer seg på vurderingene av kostnader opp mot nytte. Hvilke tiltak og behandlinger gir best nytte for våre pasienter individuelt og for samfunnet generelt? Hvilken ressursbruk er mest effektiv? Hvilke helsetilstander skal prioriteres? Hva er godt nok?

Slike spørsmål, og tilsvarende kriteriene, må utgjøre grunnlaget for diskusjoner om hvilken beredskap vi skal ha innen munnhelse. Spørsmålene må også tas med når vi snart skal diskutere hva som er den «nødvendige tannbehandling» som staten skal gi økonomisk dekning av. Som fagpersoner er det naturlig at vi mener at tilnærmet alt vi gjør er nødvendig behandling. Høye ambisjoner skal vi fortsatt ha. Et overordnet mål er at alle har en frisk munn uten smerter og infeksjoner, og som fungerer til de oppgaver munn og tenner har. Alle bør også kunne ha et smil som ikke oppleves hemmende sosialt sett.

Hvor grensen for nødvendig behandling går, vil være gjenstand for uenighet og diskusjoner. Det vil være uenigheter med tanke på hva staten skal finansiere. Å legge prioriteringskriterier til grunn, vil være nyttig når diskusjonene skal tas og beslutninger fattes. Skal tannleger delta i diskusjonene, vil det være avgjørende med forståelse for hva prioritering innebærer og hvilke kriterier vi må forholde oss til. For mange vil slike diskusjoner være nye og ukjente, men jeg er trygg på at kolleger både i offentlig og privat sektor vil tilegne seg den kunnskap som trengs for å delta i debatten på en konstruktiv måte. Etter min erfaring er tannleger nytenkende, læringsvillige og innstilt på å finne gode løsninger.

Heming Olsen-Bergem
President i NTF